

AI ja ÕIGUS

Rainer Ratnik
vandeadvokaat, CEO

TÄISTEENUS BALTIKUMI ADVOKAADIBÜROO

- 150 inimest, 50 Eestis
- Kõik õigusvaldkonnad, kõik sektorid

Palju tuntud edukaid kliente täna juba
meiega töötamas

OLEREX

AMSERV

UNIBET
●●●●●

**READY
PLAYER
ME**

 RYANAIR

norstat

 iute

RÁTO

 IGATE

W I D E N

A group of five business professionals are in a modern office with large windows overlooking a city skyline. The scene is dimly lit, with silhouettes of the people and large, dark pendant lights hanging from the ceiling. The windows show a cityscape with various buildings and a complex network of lines, possibly representing infrastructure or data. The text "Millised küsimused päriselt olulised on?" is overlaid in the center of the image.

Millised küsimused päriselt olulised on?

Kuidas reganud AI-d kasutavad?

Valdkond	Vastajaid
Müük ja klienditeenindus	6
Tootmine, operatsioonid ja ERP	4
Turundus, dokumendid ja sisu	3
Planeerimine, prognoos ja eelarvestamine	2
HR	1

Toode / lahendus	Kasutajaid	% kõigist
ChatGPT	6	33%
Copilot	5	28%
Claude	5	28%
Google	1	6%
Notebook LM	1	6%
Sisemine agent	1	6%
Määratlemata AI	2	11%

Kuidas reganud AI-d kasutavad?

Järeldused:

Töödeldakse klientide isikuandmeid

Luuakse loomingulist sisu

Äriliste andmete töötlemine ja äriplaanide koostamine

Finantsandmete töötlemine

Töötajate isikuandmete töötlemine

Küsimused, mis on saabunud ette

1. Kas ChatGPT Enterprise'i võib kasutada konfidentsiaalsete kliendiandmete, sh kliendi jooniste töötlemiseks, kui andmeid ei kasutata mudeli treenimiseks?
2. Kuidas tagada ettevõtte andmete turvalisus, et andmed ei leki?

Järelikult, millised küsimused on keskselt olulised?

- Millal on isikuandmete töötlemine AI abil turvaline?
- Millal on ärisaladuse töötlemine AI abil turvaline?
- Kellele kuulub AI abil loodud looming?
- Kuidas tagada andmete turvalisus?

Kuidas seda lahti mõtestada?

01

Mis AI päriselt on?

Mitte ulme, vaid tööriist. Aga tööriist, mis võib kindlalt eksida.

02

Kellele tulemus kuulub?

Lepingud, litsentsid ja IP: kas sisendit ning väljundit tohib äris kasutada?

03

Millised andmed sisse lähevad?

Konfidentsiaalne info ja isikuandmed vajavad eraldi reegleid.

04

Mida nõuab AI määrus?

Riskipõhine regulatsioon: keelatud, kõrge riskiga, läbipaistvus ja GPAI.

MIS ON AI?

Masinapõhine süsteem, mis suudab sisendi põhjal luua väljundeid: teksti, koodi, pilte, ennustusi, soovitusi või otsuseid.

Oluline tõlge inimkeelde:

AI ei „tea“ klassikalises tähenduses. Ta prognoosib, koostab ja kombineerib. Seetõttu peab inimene kontrollima fakti, loogikat ja lubatavust.

Miks see oluline on?

Sama tööriist võib anda parema mustandi, kiirema analüüsi või väga veenva vale vastuse.

Millal on mõistlik AI-d kasutada?

Hea kasutus

- ideede genereerimine
- teksti struktuur ja esimene mustand
- keeleteoimetus ja lihtsustamine
- Exceli valemite ning töövoogude selgitamine
- keerulise materjali esmane kokkuvõte
- formaadi muutmine?

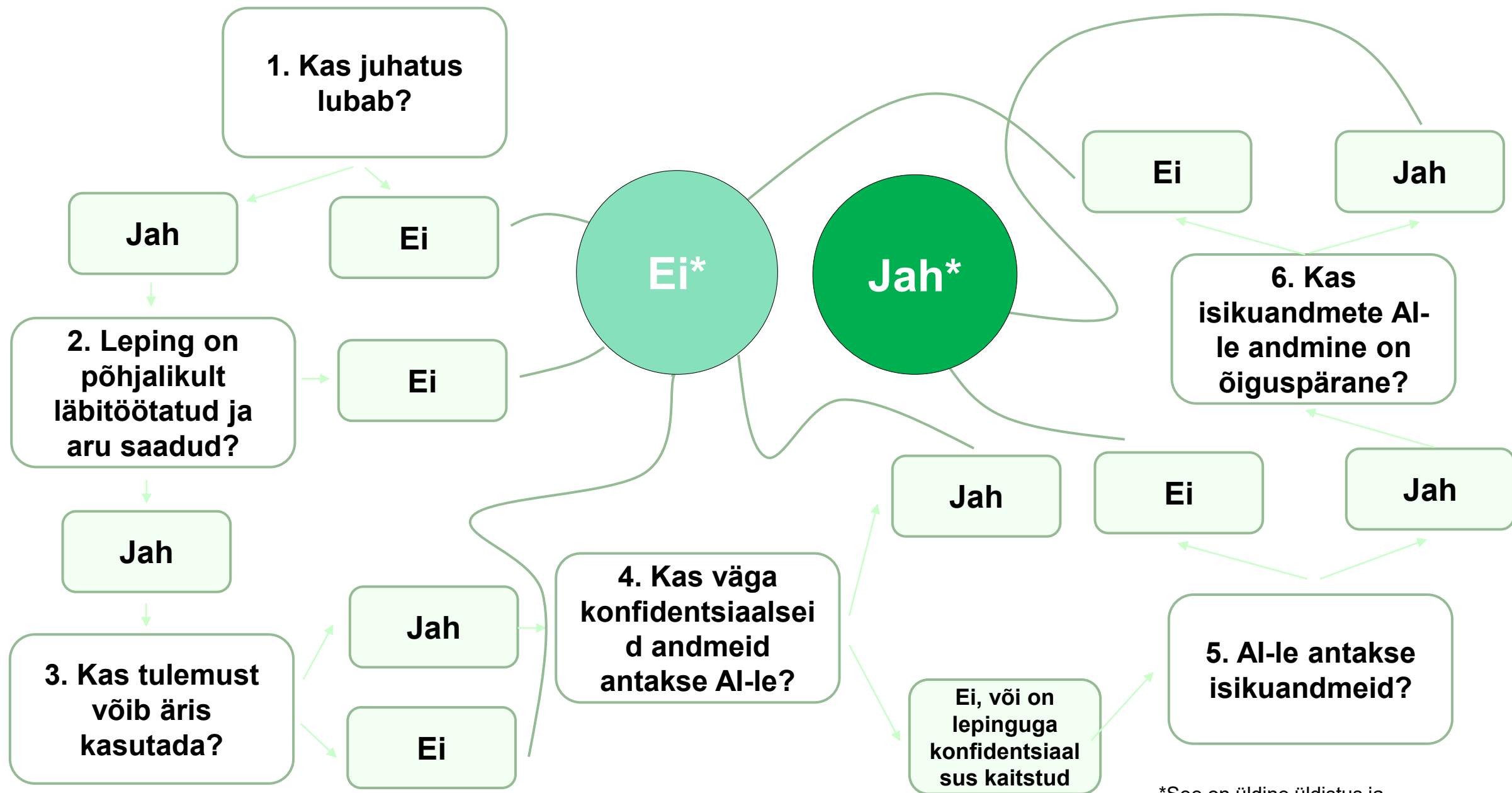
Ohtlik kasutus

- ainsa tõeallikana kasutamine
- salajase info üleslaadimine
- isikuandmete massiline töötlemine
- automaatne otsus töötaja, kandidaadi või kliendi kohta
- juriidilise või tehnilise väljundi kasutamine ilma eksperdiga kontrollimata

- Lootus, et AI loodut on võimalik loominguna kaitsta.
- Lootus, et AI ei laena loomingut.

A modern office interior with large windows, wooden bookshelves, and people working. The scene is dimly lit, with light coming from the windows and a modern chandelier. In the foreground, a man and a woman are standing and talking near a bookshelf. In the background, another woman is sitting at a desk with a laptop, and a man and a woman are standing near the large windows, looking out. The text "MILLAL VÕIB AI-D KASUTADA?" is overlaid in the center.

MILLAL VÕIB AI-D KASUTADA?

*See on üldine üldistus ja ülelihtsustus

W I D E N

AI KASUTAMISE ALUSEKS ON ALATI KUSKIL PIKK JA KEERUKAS LEPING

Isegi kui keegi ei allkirjasta paberit – leping on siduv.

Mida tingimustest otsida?

- kes vastutab vea eest
- kas teenuse kvaliteeti lubatakse üldse
- kas sisendit võib mudeli treenimiseks kasutada
- kas väljundit tohib äriselt kasutada
- kas andmeid töödeldakse ELis või väljaspool ELi

Praktiline probleem

Tasuta versioon võib olla piisav avaliku info ja ideede jaoks. Kliendiinfo, sisematerjalide või isikuandmete jaoks on vaja heakskiidetud keskkonda, andmetöötluse kokkuleppeid ja selgeid kasutusreegleid.

Tasuta või tasuline versioon?

Erinevused tingimustes, erinevused tehnilises lahenduses

Intellektuaalomand

Luuletus

Kood

Disain

Patent

Kasulik mudel

INTELLEKTUAALOMAND: KELLELE TULEMUS KUULUB? – KAS SEDA TULEMUST VÕIB KASUTADA ÄRIS?

Põhimõte – seadus kaitse(s) inimest

Leping määrab väga palju. Autoriõigus eeldab inimese loomingulist panust,

aga

AI väljund võib sisaldada või meenutada kolmanda isiku kaitstud materjali.

Äririsk

Kui tulemust kasutatakse koodis, reklaamis, tootes või kliendile saadetavas dokumendis, muutub „AI tegi“ sinu äriliseks ja õiguslikuks riskiks.

Reeglid

Loe lepingut! Ja ole paranoiline. Ära eelda, et AI teenuse pakkuja tingimused on mõistlikud.

Eelda, et AI laenab. Tõenäoliselt kasutas ta inimese loomingut toorikuna, et sulle visuaal või tekst pakkuda.

Ära delegeeri loomingulist tulemit. Näiteks, kasuta seda tagasisidestamiseks, ideestamiseks jne.

Kui AI eksib, kes maksab?

- Tavapärane praktika: teenusepakkuja piirab vastutust tugevalt ja ei luba, et väljund on täpne, sobiv või vigadeta.
- Näited:
 - AI koostab lepingu, kus on vale hind või kohustus
 - AI kirjutab koodi, mis tekitab turvaauku
 - AI loob turundusteksti, mis on faktiviga või eksitav
 - AI soovitus tekitab diskrimineeriva otsuse

Vastutus jääb tavaliselt kasutajale: ettevõttele, tööandjale, teenuse osutajale või otsuse tegijale. AI on abivahend, mitte vastutuse kandja. **Vastutab ja maksab see, kes AI-d kasutas.**

KONFIDENTSIAALNE INFO (ÄRISALADUS, VÄGA ISIKLIKUD ISIKUANDMED): ÄRA OLE NAIIVNE

Turvaline

Avalik info, üldistatud küsimused, anonümiseeritud näited, enda loodud testandmed.

Eraldi kontrolliga

Sisemised dokumendid, kliendimaterjalid, lepinguprojektid, ärisaladus, finantsandmed.

ISIKUANDMED: „SEE JU POLE NIMI“ EI PÄÄSTA

Isikuandmed on kõik andmed, mis võimaldavad inimest otseselt või kaudselt tuvastada. Väikeses organisatsioonis võib ka „anonüümne“ tabel olla tegelikult tuvastatav.

AI on võimeline tuvastama isikuid väga kergesti.

AI ja GDPR

- Sina (ettevõtte) oled tavaliselt vastutav töötleja
- Töötlemise eesmärk peab klappima algse kogumise eesmärgiga
- Säilitamine ja kustutamine peavad olema selged ja reguleeritud
- Andmete liikumine EL-ist välja tuleb kontrollida (teatud juhtudel ei ole lubatav)
- AI abil automaatotsused vajavad eraldi õiguslikku analüüsi

Reaalsus:

Kui AI töötleb isikuandmeid, ei piisa „meil on isiklikud ChatGPT kontod“ tasemest. Vaja on dokumentatsiooni, lepingut, turvameetmeid ja kontrolli.

ETTEVÕTTE AI-POLIITIKA: LIHTNE KODUNE VALGUSFOOR

ROHELINE

Avalik info, ideed, keeletoimetus, anonüümsed näited, koolitus ja sisemine teadmiste jagamine.

KOLLANE

Sisemised dokumendid, kliendifailid, lepinguprojektid, isikuandmed või ärikriitiline analüüs — ainult heakskiidetud tööriistaga ja reeglite järgi.

PUNANE

Ärisaladus, advokaadi kliendisaladus, paroolid, tundlikud isikuandmed, automaatotsused.

Kirjutage juhend. Reeglid peavad olema lühikesed ja löövad. Erandid võivad olla pikad.

Räägime elulistest näidetest

Müügipakkumine ChatGPT-sse

Müügijuht saab kliendilt 20-leheküljelise konfidentsiaalse hankeinfo koos hindade, tehniliste lahenduste ja konkurentide võrdlusega. Ta laadib kogu faili ChatGPT-sse ja palub koostada sellest parema müügipakkumise. Ettevõttes ei ole kokku lepitud, millist AI-versiooni võib kasutada.

Kas seda infot üldse tohib AI-sse laadida? Kas tasuta ja tasulisel versioonil on vahe? Mida peaks enne kontrollima?

AI valib tööle kandideerijad

HR saab 80 CV-d ja otsustab aja kokkuhoidmiseks laadida need AI-tööriista. Palve on lihtne: “Vali 10 parimat kandidaati müügijuhi kohale ja põhjenda valikut.” AI jätab osa kandidaate kõrvale ning HR kutsub vestlusele ainult AI soovitatud inimesed.

Kas AI võib otsustada, kes pääseb edasi? Kas kandideerijaid peab AI kasutamisest teavitama? Mis juhtub, kui AI eelistab teatud vanuse, soo või taustaga inimesi?

AI kirjutab lepingu

Projektijuht peab kiiresti saatma kliendile uue koostöölepingu. Ta sisestab AI-le mõned märksõnad, saab “täiesti korraliku” lepingu ja saadab selle pärast kiiret ülelugemist kliendile. Hiljem selgub, et lepingus puudub oluline vastutuse piirang ja üks oluline klausel on Eesti õigusega vastuolus.

Kes vastutab vea eest? Kas “AI kirjutas” on mingi argument? Kui põhjalikult peab inimene AI loodud töö üle kontrollima?

AI teeb turunduskampaania pildi ja slogani

Turundusjuht palub AI-l teha reklaampildi “Apple’i stiilis” ja kirjutada juurde lühike slogan. Tulemus näeb suurepärane välja ning läheb otse veebilehele ja välireklaami. Mõni nädal hiljem väidab teine ettevõtte, et pilt ja slogan rikuvad nende autori- ja kaubamärgiõigusi.

Kas AI loodud tulemust võib alati vabalt kasutada? Kas “AI tegi selle ise” välistab autoriõiguse rikkumise? Kes peaks enne avaldamist kontrollima?

Töötaja kasutab omal algatusel tasuta AI-d

Finantsanalüütik avastab tasuta AI-tööriista, mis aitab Exceli tabeleid analüüsida. Ta laadib sinna klientide müüginumbrid, töötajate palgaandmed ja järgmise aasta eelarveprojekti. Töö saab tehtud palju kiiremini, kuid ettevõtte ei tea, et sedaööriista üldse kasutatakse.

Kas töötaja võib ise otsustada, milliseid AI-tööriistu tööl kasutada? Kas probleem on ainult andmetes või ka selles, et ettevõtte pole teenuse tingimusi aktsepteerinud?

Aitäh!

Rainer Ratnik

rainer.ratnik@widen.legal

WIDEN